

PALEIS HET LOO

Het paleis op reis

U gaat met uw klas het lesprogramma 'Het Pronkpaleis' volgen. Dit lesprogramma bestaat uit drie onderdelen. Een voorbereidende les die u zelf met de leerlingen uitvoert, een museumles in de klas uitgevoerd door één van de museumdocenten van Paleis Het Loo bij u op school, en een afrondende les die u zelf met de leerlingen kunt uitvoeren.

Tijdens 'Het Pronkpaleis' werkt u aan verschillende doelstellingen die zijn opgenomen per onderdeel van het lesprogramma.

'Het Pronkpaleis' sluit daarmee aan bij de kerndoelen van de leergebieden 'Oriëntatie op jezelf en de wereld' en Kunstzinnige oriëntatie'.

In deze handleiding vindt u tips en materialen die u tijdens het lesprogramma kunt gebruiken. Heeft u vragen over 'Het Pronkpaleis'? Neemt u dan gerust contact met ons op. Wij zijn te bereiken via educatie@paleishetloo.nl of per telefoon: 055-577 24 65.

© Afdeling Educatie, Paleis Het Loo, 2018

Vorbereidende les (60 minuten)

Tijdens de voorbereidende les werken de leerlingen aan de volgende doelstellingen:

- Ik leer om te gaan met verschillende bronnen die mij informatie geven.
- Ik kan belangrijke informatie herkennen en gebruiken.
- Ik kan beroepen uit de 17e eeuw koppelen aan Paleis Het Loo.

Bij de voorbereidende les gebruikt u de volgende materialen:

- Een online introductie filmpje. Link naar het filmpje vindt u in deze handleiding.
- 1 speelpaleisje dat door een groepje leerlingen in elkaar gezet wordt. Al het materiaal voor het bouwen van de paleisjes zit in het bouwpakket. Er zijn geen scharen of lijm voor nodig.
- 7 Playmobil-figuren die de hoofdrol spelen in het mysterie.

STAP 1 > U start deze les met het laten zien van het volgende filmpje **https://youtu.be/WT1tz__9fA8**

In dit filmpje maken de leerlingen kennis met de conservatoren van Paleis Het Loo. Uit het filmpje blijkt dat tijdens de verbouwing van Paleis Het Loo er allerlei bijzondere spullen zijn gevonden, waaronder een mysterieus document en een kistje met verschillende sloten. In het document wordt een opdracht aan iemand omschreven om een voorwerp uit het paleis te ontvreemden. Maar om welk voorwerp het gaat, en aan wie de opdracht wordt gegeven en door wie, is niet meer leesbaar. De conservatoren willen het mysterie graag oplossen en het kistje openen, maar hebben hier met de grote verbouwing eigenlijk helemaal geen tijd voor. Gelukkig weet de museumdocent raad, en belooft om samen met de klas waar ze binnenkort op bezoek gaat aan de slag te gaan met dit mysterie. Na het bekijken van dit filmpje spelen er een aantal vragen. Kunnen de leerlingen tot onderstaande vragen komen?

- Wie gaf opdracht iets te stelen uit het paleis?
- Wat moest er gestolen worden?
- En uit welke paleiskamer moest dit voorwerp ontvreemd worden?

U vertelt de leerlingen wanneer de museumdocent naar school komt met de materialen die onderzocht moeten gaan worden om het mysterie te kunnen ontrafelen. Maar voordat dit gaat gebeuren, gaan de leerlingen al zelf aan de slag.

U kiest een aantal kinderen uit die gezamenlijk het speelpaleisje in elkaar gaan zetten. Wanneer het speelpaleisje klaar is, verdeelt u de klas in maximaal 6 groepen. Dit zijn ook meteen de groepen tijdens de museumles in de klas die door de museumdocent wordt gegeven. Vervolgens introduceert u de hoofdfiguren uit het mysterie aan de leerlingen d.m.v. de Playmobil poppetjes die meegestuurd zijn met het speelpaleisje. U kunt hiervoor onderstaand verhaal als richtlijn gebruiken:

Let op!

De afbeeldingen in dit document kunnen afwijken van de Playmobil poppetjes die u heeft ontvangen.

Onderstaande personen zijn veel op het paleis te vinden geweest in de 17e eeuw en daarmee worden zij tot verdachten bestempeld. Probeer bij elk personage de leerlingen na te laten denken over de taken die bij zijn/haar beroep hoorden in de 17e eeuw:

De koning > Dit is koning-stadhouder Willem III

Willem was koning in Engeland en stadhouder in Nederland. Samen met zijn vrouw Mary liet hij in 1686 (de 17e eeuw dus) Paleis Het Loo bouwen. Het paleis werd gebouwd als zomerverblijf. Een soort vakantiehuis dus. Koning-stadhouder Willem III ontving op het paleis ook gasten en wilde graag indruk maken met zijn prachtige paleis en tuin. Koning-stadhouder Willem III volgde de mode- en cultuurtrends van de Franse koning Lodewijk de XIV op de voet. Hij wilde natuurlijk niet onderdoen voor zijn Franse rivaal.

De koningin > Dit is koningin Mary Stuart

Zij was de dochter van de Engelse koning en kwam dus uit Engeland. Willem en Mary hielden erg van architectuur en tuinkunst. Het paleis en de tuinen bij het paleis zagen er volgens de 17e eeuwse mode piekfijn uit. Met de mooiste materialen en de prachtigste bloemen en planten.

Boerin

Paleis Het Loo is dan wel een paleis, maar in de 17e eeuw was het ook een zelfvoorzienend bedrijf. Wat dat betekent? Dat in en om het paleis allerlei mensen bezig waren om voor alles te zorgen. De kamermeisjes hielden de kamers schoon, de haardaanstekers zorgden voor een lekker warm paleis, de kaarsaanstekers zorgden voor de verlichting zodat de koningin ook 's avonds kon borduren en de boerin zorgde voor de aanlevering van verse groente, melk, eieren en vlees, zodat de kok daar weer de meest geweldige gerechten van kon maken.

Tuinbaas

Achter het paleis lag een enorme baroktuin. Daar wandelden de koning en koningin graag met hun gasten. Mary speelde er zelfs wel eens tikkertje en Willem speelde er kolfbal (soort cricket). Maar in de tuin werken om deze te onderhouden, daar hadden de koning en koningin natuurlijk personeel voor. De tuinbaas zorgde dat alle tuinlieden precies deden wat nodig was om de tuin er perfect uit te laten zien, een soort paradijs op aarde. Of zoals de koning de tuin noemde 'Een Buytensael' van het paleis. Het gras moest gemaaid worden, de heggen gesnoeid, de meest bijzondere planten uit verre landen opgekweekt en geplant in de Koninginnetuin. En ga zo maar door. Een belangrijk klusje dus. Er was zelfs een speciale fonteinmeester. Hij wist alles over de fontein en zorgde ervoor dat in de tuinen van Paleis Het Loo de hoogst spuitende fontein van héél Europa te zien was. Daar waren andere koningen best jaloers op.

Lakei

Op het paleis werkten verschillende lakeien. Een lakei kon verschillende taken uitvoeren, zoals het ontvangen en bedienen van gasten en andere ondersteunende taken, zoals zilver poetsen of de bloemen verzorgen. Eigenlijk kon een lakei overal wel voor ingezet worden wanneer dit nodig mocht zijn.

Kleedster

De kleedster hielp de koningin bij het aankleden. Dat kan de koningin toch wel zelf, zul je denken. Nou dat was nog best een lastig klusje, met al die onderjurken, hoepelrokken en strakke lijfjes. Met het aankleden van de koningin was je best een tijdje zoet.

Smid

De smid is iemand die van metalen allerlei voorwerpen maakt, en was onmisbaar op het paleis. Zo maakte hij hoefijzers voor de paarden waarmee de koning op jacht ging in de bossen rondom het paleis en maakte hij heel veel gereedschap voor andere werklieden op het paleis. Zo maakte hij voor de boeren het benodigde gereedschap zoals ploegen, schoppen, harken en schoffels. Maar ook de timmermannen op het paleis werden door de smid van gereedschap voorzien. En wat dacht je van alle sloten in het paleis. Ja ja, die smid was er maar druk mee.

Na de introductie van deze hoofdfiguren krijgt ieder groepje een Playmobilpoppetje toegewezen. Vervolgens gaan zij in hun groepje bedenken in welke ruimte van het speelpaleisje deze persoon (vooral) te vinden zou zijn en waarom. Wat deed deze persoon zoal in en rondom het paleis? Er zijn geen goede of foute antwoorden, het gaat erom dat de leerlingen hun ideeën beargumenteren. Na ongeveer 10 minuten gaan de groepjes hun ideeën met elkaar uitwisselen. Het is fijn als de leerlingen één en ander noteren voor de museumles in de klas. De museumdocent zal terugkomen op dit voorspeurwerk van de leerlingen. Kunnen ze al bedenken welke verdachte er volgens hen uitspringt? In de les van de museumdocent gaan de leerlingen verder onderzoek verrichten en hopelijk zo het mysterie ontrafelen.

De museumles in de klas (90 minuten)

Tijdens de museumles in de klas werken de leerlingen aan de volgende doelstellingen:

- Ik kan samenwerken met mijn klasgenoten.
- Ik leer om goede argumenten te verzamelen.
- Ik kan nieuwe informatie ordenen en toepassen op de 17e eeuw.
- Ik kan mijn eigen resultaten presenteren aan mijn klasgenoten.
- Ik leer om te onderzoeken en daaruit een conclusie te trekken.

Een museumdocent van Paleis Het Loo komt met alle benodigde materialen voor de museumles bij u op school. De volgende zaken zijn vanuit uw school nodig om de les uit te kunnen voeren:

- een klaslokaal waar de leerlingen in de 6 groepjes kunnen samenwerken.
- een digibord met internetverbinding.
- wifi voor de mobiele telefoons die de leerlingen gaan gebruiken.
- het in elkaar gezette paleisje en de Playmobilpoppetjes.

Onder begeleiding van de museumdocent gaan de leerlingen met een onderzoeksbbox aan de slag om het mysterie te ontrafelen. Als leerkracht ondersteunt u de museumdocent bij het uitvoeren van de les. Dit betekent dat u de leerlingen begeleidt waar nodig bij hun speurwerk, en ondersteunt bij het orde houden in de klas.

Na afloop van deze les, neemt de museumdocent de Playmobilpoppetjes weer mee. Het speelpaleisje blijft op school. U kunt nu met de leerlingen op een voor u geschikt moment aan de slag met de afrondende les.

Afrondende les (60 - 90 minuten)

Tijdens de afrondende les in de klas werken de leerlingen aan de volgende doelstellingen:

- Ik leer om samen te werken met mijn klasgenoten.
- Ik kan argumenten verzamelen en nieuwe informatie toepassen op de 17e eeuw.

Tijdens de museumles in de klas hebben de leerlingen ontdekt hoe belangrijk de fontein in de tuinen van Paleis Het Loo waren, en hoe ingenieus dit fonteinensysteem werkte. In de afrondende les gaan de leerlingen hun eigen fontein bouwen. Wie maakt de hoogst spuitende fontein?

Word een waterwerk-expert!

De leerlingen gaan in dezelfde groepjes als bij de museumles aan de slag met het maken van een zo'n hoog mogelijk spuitende fontein. U geeft de leerlingen ongeveer een week de tijd om materialen hiervoor te verzamelen en mee naar school te nemen. U bepaalt zelf of en welke materialen de school ter beschikking stelt voor de uitvoering van dit experiment. Spreek duidelijk met de leerlingen een moment af waarop jullie met het bouwen van de fontein aan de slag gaan en hoeveel tijd ze hier voor krijgen. Leuk om dit bij mooi weer op het schoolplein te doen. De volgende basismaterialen hebben zij in ieder geval nodig:

- 2 emmers
- Een stuk tuinslang
- Een verhoging om waterdruk op te bouwen (bijvoorbeeld stoel of keukentrap)

U kunt er voor kiezen om het laatste ingrediënt van het boodschappenlijstje (de verhoging) nog even geheim te houden, zodat de leerlingen zelf moeten ontdekken hoe de waterdruk opgebouwd werd.

U kunt hierbij verwijzen naar de werking van de fonteynen bij Paleis Het Loo -> koning-stadhouder Willem III maakte gebruik van de kracht van water. Hij gebruikte het stromende water van sprengen voor zijn fonteynen in de paleistuin.

Water stroomt altijd van hoog naar laag. Je zal nooit een beek omhoog zien stromen. Water gaat altijd naar de laagste plek waar het heen kan. Denk maar aan het leeglopen van een bad of gootsteen. De sprengenkoppen in Kroondomein Het Loo liggen dan ook hoger dan de fonteynen in de paleistuin.

Wanneer u de leerlingen meer op weg wilt helpen, kunt u onderstaand stappenplan volgen.

STAP 1

Zet een stoel met de rugleuning tegen de rand van de tafel. Zet een emmer op de stoel. Meet met het meetlint de afstand tussen de rand van de tafel en de zitting van de stoel. Dit is het hoogteverschil tussen de tafel en de stoel.

Vraag 1: Het hoogteverschil is: cm.
[antwoord: opmeten]

STAP 2

Vul de emmer met water en zet hem op tafel. Doe het ene uiteinde van de slang in de emmer. Eén leerling uit het groepje zorgt ervoor dat dit uiteinde tijdens de hele proef onder water blijft.

STAP 3

Ga naast de emmer staan en zuig aan het andere uiteinde van de slang tot deze vol water zit. Doe dan snel je duim op het uiteinde van de slang. Hou de slang midden boven de emmer. Zorg dat de opening goed recht naar boven wijst. Laat je duim los.

Vraag 2: Waar doet dit jou aan denken? [Antwoord: aan een fontein]

STAP 4

Leeg de bak in de emmer. Zet de lege bak op de grond. Meet het hoogteverschil tussen de rand van de tafel en de grond.

Vraag 3: Het hoogteverschil is: cm.
[Antwoord: opmeten]

STAP 5

Doe de proef opnieuw. De afstand tussen de emmer en de bak is nu ongeveer twee keer zo groot. Houd de slang weer midden boven de bak met de opening recht naar boven. Laat je duim los.

Vraag 4: Wat is er nu anders? [Antwoord: de fontein komt hoger]

Vraag 5: Als de emmer nog hoger zou staan, bijvoorbeeld op een hoge kast, wat zou er dan gebeuren? [Antwoord: De fontein zou nog hoger spuiten]

We vinden het leuk om foto's en/of filmpjes van jullie fonteinen te ontvangen via educatie@paleishetloo.nl

Variaties op deze afsluitende opdracht

Laat de leerlingen een fontein knutselen met knutselmateriaal. Nu gaat het niet om de hoogst spuitende fontein, maar ook om welke fontein de beste pronkfunctie heeft. U kunt bij deze opdracht ook zonder water werken.

Nieuwsgierig geworden naar de tuinen van Paleis Het Loo?

Bekijk dan eens ons onderwijsaanbod in de tuinen via www.paleishetloo.nl/onderwijs

